

MÅLERISOMLYCKA

*Om Anita och Bengt Perssons bildkonst.
Av Stig Åke Stålnacke, konstkritiker i Malmö.*

*Van Gogh målade
inte äppleträdens
blomning.
Van Gogh målade
sitt ständiga, ivriga
smärtsamma rop
efter kärlek.*

Måleri, bildkonst är ett av våra stora under.
Någon för en pensel till en duk och rör handen, magi uppstår.
Utan den magin och det undret vore vi fattiga.
Bildkonst; egentligen tecken för kärleken.

Att skriva om måleri – bildkonst – är i lyckliga stunder att skriva om människors hjärtan. Det är också att försöka fånga och spegla en kämpastor längtan och het iver att nå in mot det allra djupast mänskliga.

Svårare är det inte.

Svårare är det aldrig.

För så enkelt är det att alla bilder genom alla tider alltid har berättat om människors hjärtan och längtan. Allt annat vore – som jag ser det – en omöjlighet.

Allt annat vore – och är – ett svek mot måleriets idé och måleriets pulsslag.

Höstdagen – en fredag – i mörka oktober 1996 i Malmö så kom jag in på Svenska konstgalleriet. Jag kom in där och hämtade kraft.

Utställare var Bengt och Anita Persson från Lerum. Det handlar om två ivriga bildmakare som söker och fångar och uttrycker en livets magi i sitt måleri.

Ivern driver dem.

Liksom en längtan att skänka skönhet, glädje, tecken för det som kan göra det kalla livet varmt.

Bengt och Anita Persson. Två svenska målare som låter måleriet klinga som musik, som skapar egna städer av lycka och egna figurer som egentligen bara är du och jag. Som bygger katedraler av dis och töcken som blir till fönster mot evigheten.

Låt mig avge en kärleksförklaring:

Stig Åke Stålnacke

I den stad som heter Malmö, och som ibland kallas ”konststaden”, fick jag syn på dem: Bengt och Anita.

Det var på Svenska Konstgalleriet på Friisgatan och där fanns två ögonpar som lyste. Där fanns också bilder som vek av runt hörnet.

Jag menar: Bilder som sjöng sin sång om livet för mig. Livet, både det som sitter djupt i vårt hjärta och det som föds i ögonblickets glädje.

Bilder inifrån och utifrån. Bilder som nynnade en evig vaggsång, och bilder av glädjerop. Bilder som hjärtats röst från sekunder av lycka.

Så kunde deras bilder te sig. En konstutställning som blandade snabbt och friskt. Utan varje tvekan hade Anita Persson låtit sina färger klinga i en symfoni av iver och tveklöst inre språk.

Och Bengt Persson, han visade upp gestalter från en annan värld och från ett annat liv. (Men innerst var det Du och jag i något maskerad skepnad).

Han visade symboliska bilder som var täta som ett dis över havet, en dag

när fukten i luften är påtaglig som nyckelpigan om sommaren.

Men framför allt visade han ett enkelt, starkt och längtansfullt måleri om landet Sverige.

Bengt och Anita. Anita och Bengt. Ett par. Två människor sammansvetsade av kärlek. Men lika mycket sammansvetsade av godhetens vilja att dela med sig av ingivelsen och utgivelsens under.

Så kan en dag i Malmö en kulen höst te sig för den som kanske för en gångs skull vågar titta. Titta och känna och öppna de dammluckor som måste öppnas för att livet skall bli möjligt.

Sådant såg det ut den dagen i oktober när ”skönheten kom till byn”.

Människan bygger katedraler. Ibland monument över sig själva, men i lyckligare stunder katedraler att fira glädjens och skönhetens under i.

Människan är bostad för det stora och det möjliga och det varma som kan ge tröst och jubel.

Människan – i allt sitt armod – är rik och underbar.

Detta insåg jag på Anita och Bengt Perssons utställning. Jag såg det därför att jag såg en nästan troskyldig värme och livskänsla som bara växte i takt med att jag lät den komma mig emot.

Jag såg en barndoms landskap och jag kände en sorts markens gröda lysa i bilderna. Jag såg alla dessa stenar och allt detta vatten, sol och luft och människor som jag mött som barn och som gjort mig till människa.

Jag såg klanger i bild och bild i klanger. Det kunde heta Fjärilsblomma eller Blomstervåg, men det var lika mycket glädjerop över tillvarons rikedom och möjlighet.

För så rikt är livet och så glimrande rik är människan utrustad att hon av en färg och med pensel på en platt yta kan teckna spår efter undret att finnas till.

Bengt och Anita, Anita och Bengt gör så.

De släpper fram sitt hjärtas sång och de formar ibland själv dessa minnesbilder som Bengts innerlig-

heter av naken känsla inför själens landskap.

Jag lät mina ögon ta emot. Jag stängde inte ute. Jag kände en glädjevåg skölja genom mig.

Anita Persson.

Anita Persson berättar för mig att hennes bilder tillkommer avsiktslöst. Hon vet egentligen inget om dess förutsättningar och tillblivelse. Man skulle kunna tala om en skrift från det inre. Men jag vet ändå vad det I GRUNDEN är.

Jag vet att det handlar om ett bräddfyllt hjärta som bara måste skynda sig att formulera sin alldeles egen motståndsrörelse mot det som är icke gott i livet.

Kanske vi kan kalla det en hyllning till det goda.

Ja, så påstår jag.

För jag vet att sådant måleri som detta kan bara växa fram och ta sin plats om hjärtat är fullt av glädje.

Ibland är det så att man måste vara mycket tydlig när man skall skriva om

konst. Man måste till och med våga vara enkel så att man själv lär sig att förstå.

Anita Persson har undret och jublet boende i sin själ och hon låter den och detta flöda.

Så föds en sorts måleri som egentligen inga tolkningar behöver.

Ett behövs när man möter Anitas bilder: Öppenheten.

Eller skall vi säga fördomslösheten.

Eller skall vi säga det rena sinnet.

Men eftersom ingen av oss äger "det rena sinnet" så får det bitvis kanske duga med öppenheten.

Insikten att hon talar till oss av kärlek. Insikten att hon är en Amma som ger oss näring för att vi inte ska förtvina.

Jag vet så väl att man skulle kunna beskriva hennes måleri utifrån geometriska termer och normer och lagar och floskler. Men Anita Perssons måleri är inget geometriskt måleri. Även om det kan se så ut.

Men inget misstag vore värre (när det gäller konst) än att gömma sitt

hjärta bakom en vedtrave och beskriva bilders yttre form istället för deras pulsslåg och längtan.

Anita Persson är alltså ingen geometriker.

Hon är inte heller en konstruktivistisk målare eller en konkretist.

Jag medger det kan se ut förförande likt sådant måleri.

Men ändå: det Anita sysslar med är att ösa guld och ömhet ur sitt inre och inte ge oss tröttande planritningar över våra torftiga yttre liv eller hus och hem.

Hon virkar på en kofta som skall värma oss när snålblåsten yr kring våra ben och när tjälen sitter djupt i marken.

Hon syr ett lapptäcke åt oss som vi skall krypa ner inunder när livets vrångheter hotar våra liv och när tillvarons konstaplar skriker om rättning i leden och ordning på torpet.

Då drar vi Anitas vackra lapptäcke av kärlek över oss och hämtar skydd och tröst, och då får vi mod och styrka att så sakterliga resa oss upp och titta ondskan rätt i ansiktet och detta utan

att slå ned blicken. För någon har knypplat och målat frihetens tecken för oss, och varför skulle vi nöja oss med fångenskap när Anita (och andra) lärt oss att stava till frihet.

Måleri kan göra det förbjudna tillåtet.

Måleri kan göra det omöjliga möjligt.

Anitas måleri kan föra oss bort från fulhet och låghet och ta oss med till frihetens land där du vågar leva och andas med all din längtan och all din iver att nå din kärna.

Så kan måleri vara.

Och i de ögonblicken räcker inte ordet Halleluja.

I de ögonblicken tycker jag att den stora tystnaden råder. För livet kryllar i sig själv av myriader organismer och lever sitt liv och talar sitt språk.

Men inför Anitas bilder känner man livets egen puls och det kan vara hisnande nog.

Om jag skulle tala klartext riktigt; då säger jag att det finns en målning ibland som lyfter fram en milliondel

av en milliondel av livets rikedom och den bilden blir till ett tecken.

Ett tecken för livets under.

Eller ett tecken för livet självt.

Texter om konst är mycket privata. (Skall så vara). Men man kan dela med sig av det privata.

Liksom målaren delar med sig av sin bräddfyllda själ så kan den som talar eller skriver om konst dela med sig av de många möjligheterna att se och uppleva konst.

Detta kräver ett visst mått av manisk besatthet. Vilket ju är samma sak som att måla bild på bild av det osynliga som man plötsligt fått för sig att göra synligt.

Själv ställer jag in mig på att jag äger den absoluta och omistliga och tveklösa rätten att göra vad jag vill med min upplevelse. Den får gå i vilka banor som helst. Den kommer ändå alltid hem. Den träffar sitt mål som spiken av järn dras till magneten.

Man måste alltså våga utsätta sig för både bilder och människors rädsla för bilder om man skall prata konst.

Men om man låter detta ske och om man vågar ta språnget inåt, då finns undret på lut.

Anita Perssons konst är ett bevis på detta. Jag analyserar inte. Betygsätter inte. Bara bringar något till min egen längtan.

Något uppstår. Magi?

Anita Persson tog plats på den här utställningen i Malmö. Precis som hennes måleri brutit sig fram från ett inre så gick hon raka vägen in mot mig.

Mot ett centrum i mig.

Och jag säger igen: Jag sätter inte betyg. Jag vill inte veta av rätt eller fel.

Jag vill bara uttrycka en lycka över att människan kan ta ett barn eller en blomma eller en tavla till sin själ. Och jag tänkte den här oktobereftermiddagen, en lördag i mörka hösten nittonhundranittiosex; jag tänkte liv finns ännu.

Liv är möjligt.

Någon bryr sig om dig. Någon har målat en bild för dig. ”Det finns någon som nynnars så sakta.....”

Detta, alltmedan Anita nynnars, och nynnars och nynnars.....så sakta.

Bengt Persson.

Först såg jag en stor ”altartavla” av Bengt Persson.

Om tillgift ber jag för att jag kallar en målning för något annat än en målning och kanske är det hädiskt att kalla en målning för en ”altartavla”?

Men vad jag såg var en besvärjelse. Jag såg en spetsig bergstopp en disig dag och jag såg hur himlen dränktes av aska eller pengar eller solfragment eller var det bara glittret i mina ögon som speglade sig.

Men jag såg en bild som liknade en kinesisk rebus. Rik, enkel och mycket mycket vacker.

En annan bild åter samma rekvisita. Målaren svävade som i Chagalls himmel eller i sin egen lycka och han smekte nåt som liknade en målarduk och så hade jag plötsligt framför mig en hyllning till måleriets mystik.

Inte vet jag EGENTLIGEN vad Bengt Persson vill ha sagt med den bilden. Men jag vet att få målningar berört mig så starkt som denna. Målaren är drömmaren och han tillåter sig att vara den gamla romantiska

figuren som i trettiofemtusen år målat bilder. Han tror på sin bild och han vet inget bättre sätt att tala med sig själv och sin omgivning på.

Nu finns han där i luften. På jakt efter den mjuka kinden och den varma andedräkten. Han vill måla en bild om kärleken.

Bengt Persson har i den målningen åstadkommit ett mästerverk. I vart fall i mina ögon. Jag hoppas han sparar den bilden i hela sitt liv. För den är hans inträdesbiljett till konsten.

Så en annan – och så helt annorlunda – bild av Bengt Persson. Postcard from Heaven on Earth.

Så heter den.

Återigen: JUBEL JUBEL JUBEL...

Vem som helst kan bläddra sig fram till den bilden. Det är den väna sagobilden om livets fullkomlighet.

Det är livet när ingen skugga faller in och det är livet när det inte vet något om det onda.

Staden har skyskrapor men det är fantasins hus. Det är leklandets klossvärld där du kan bosätta din glädje och din fantasi.

Skogen finns där, evigt grön.

Regnbågen, naturligtvis.....

Och så figurerna då. Dessa egenhändigt uppfunna varelser som trots sin deformation bara är variationer på dej och mej.

Staden är vår.

Glädjen är vår.

Regnbågen är kärlekens tecken.

Och du sitter igen i din eka och livet har varit en underbar seglats.

Du har vandrat med den alltid lika stora iver som följeslagare och du har byggt din egen dröm av din egen verklighet.

Sådan ser Bengt Perssons vykort från himlen ut.

Han är målaren som inte tvekar att skicka vykort.

Han är målaren som skickat mig en hälsning från den ljusa och andra sidan av vårt medvetande och vår ävlan.

Men jag har något i bakfickan. Eller det är väl Bengt Persson som överraskar.

Jag ser en svit målerier som är helt enkelt betagande. Jag ser små pärlor

av känsla och förnuft, dröm och vaka, jag ser bilder som är i sin tur vykort från landet Sverige och landet i våra hjärtan.

Det handlar mest om små bilder. Små bilder i fyrkanter eller i cirklar. Bilder som lagts på grundad massa. Bilder som fått en starkt levande struktur.

Bilder man nästan vill smeka.

Men nu skall vi inte förlora oss i materialsnack och materialfiffel. Vi skall inte snacka om badvattnet utan om barnet.

Vi ska kika på konst.

På barnaögats konst och den vuxna människans eviga behov av ett inre landskap. Ett inre landskap med vardagssveriges utseende.

Sverige sådant det var när Sverige var ett oskuldsfullt land.

Dessa bilder ser man sig inte mätt på Enkelt, enkelt, enkelt.

Till synes.

Men däri det meningsfulla och tydliga.

Det är byn i våra liv. Byn som vi föddes i och byn som vi levde i.

Kanske byn som många ännu lever i.

Den Svenska byn.

Och jag bär med mig en grön och knövlig papperslapp hem från Bengts och Anitas utställning.

Där har jag skrivit något om Bengts hyllning till den Svenska byn.

Våren som ger byn liv.

Stugan, den röda.

Den alltid lika Falu-röda som vuxit sig samman med det gröna och blå landskapet med sin skog och sitt vatten och sin himmel.

Sådant är landskapet i våra hjärtan. Det går inte av för hackor.

Bäcken finns och den är pulsådern. Där såg jag abborren och där drack jag friskt och klart vatten som aldrig senare i mitt liv.

Bäcken i byn, med det röda huset och den gröna skogen. I Norrlands byar och i Bergslagens byar och i de skånska tusentals byarna och i landskapet Sverige.

Ljuset faller i Bengts små målerier och det gudomliga uppenbarar sig. Och huset är rött igen och ekan

ligger vid sjöstranden. Det var i den ekan du lärde dig någon av livets rebusar.

Du satt tyst med ditt metspö och när du minst anade det så uppenbarade sig livet för en sekund och du blev varmare om hjärtat och du blev en bit klokare. Lyckan hade nuddat vid dig.

Men mest blev du mycket mycket rikare.

Det är om detta som Bengts måleri av byarna och husen handlar.

Det är i den världen som skogen fortfarande susar som den gjorde och gör i Anundsjö och Hedemora, på Allvaret och i Brunna by i Uppland.

Det är också där som människor möts. Människor kommer samman och undret att vara människa blir klart för oss.

Detta har Bengt Persson också målat. I flera bilder. Undret att vara människor tillsammans. Humanismens arkitektur, om ni så vill.

Trädet finns där med sin rostbruna skönhet och du kan vara naken i

naturen som en del av det stora och obegripligt sköna.

Detta är icke måleri kring allenast en sippbacke eller ett buskage. (Hur sköna Sippbackarna och Buskagen än kan och må vara).

Nej; detta är måleri kring något ofattbart.

Det som Bengt Persson strukit upp på dessa små bilder är inga illustrationer. Det kunde ju en kamera ha gjort.

Nej istället är det vykort från kärlekens land.

Och sådana vykort tillverkar ingen kamera.

Inte illustrationer av liv. Nej; livet självt.

Stig Åke Stålnacke

är medarbetare i dagstidningar, tidskrifter,
i radio och TV som kulturdebattör, litteratur-
och konstkritiker.

Han har varit norrlandsredaktör för
konsttidskriften Paletten och chefredaktör
för kulturtidskriften Collage.

Stig Åke Stålnacke har skrivit tre böcker
– två om konstnären Bengt Lindström och
en om konstnären Marchéllö.

Team Anita & Bengt Persson AB, Richerts väg 38, 443 34 Lerum.
Telefon/telefax 0302-101 57.